

بررسی وضعیت استخراج مقاله از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش -

شناسی

چکیده

هدف: امروزه نتایج حاصل از پژوهش‌ها غالباً در قالب مقالات، پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پژوهشی ارائه می‌شود. پایان‌نامه‌ها، یکی از متون پژوهشی مهم هستند که نتایج آنها می‌تواند راهگشای بسیاری از مسائل پژوهشی باشد. هدف از این پژوهش، بررسی وضعیت انتشار مقالات برگرفته از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دفاع شده در فاصله سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر پیمایشی-توصیفی است و با استفاده از روش کتابسنجی انجام گرفته است. بدین منظور اطلاعات مربوط به ۱۲۳۷ پایان‌نامه از "فهرست پایان‌نامه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های ایران"، "پایگاه اطلاعات پایان‌نامه‌های ایران" و "پایگاه پایان‌نامه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی" جمع‌آوری شد و نشر مقالات برگرفته از آنها در دو پایگاه "مگ ایران" و "نورمگز" مورد جستجو قرار گرفت و اطلاعات لازم برای تجزیه و تحلیل‌های بعدی به نرم افزار "اکسل" منتقل شد.

یافته‌ها: مطالعه روند استخراج مقاله از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی در بازه زمانی مورد نظر نشانگر رشد نمایی با ضریب رشد ۱/۱۳ است. در بررسی وضعیت استخراج مقاله از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی مشخص شد که نتایج بیش از نیمی از پایان‌نامه‌های این حوزه (۶۱٪) منجر به تولید مقاله نشده‌اند و فقط ۳۹٪ پایان‌نامه‌ها به تولید ۵۰۸ مقاله منتهی شده‌اند که از آن میان ۹۵٪ پایان‌نامه‌ها نتایج خود را در قالب یک مقاله منتشر کرده‌اند.

نتیجه‌گیری: این واقعیت که بیش از نیمی از پایان‌نامه‌های حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی به مرحله انتشار نرسیده‌اند و این مسئله که بیش از یک سوم مقالات مستخرج در مجلات سایر حوزه‌ها منتشر شده‌اند، برای سیاست‌گذاران علمی این حوزه جای تأمل دارد.

واژگان کلیدی: تولید علم، انتشار مقاله، استخراج مقاله، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی.

افسانه حاضری^۱

فاطمه مکی زاده^۲

فرزانه بیک خورمیزی^۳

فرامرز سهیلی^{۴*}

مسئول (fsohiei@gmail.com)

۳ دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه پیام نور (نویسنده)

کارشناسی ارشد علم سنجی دانشگاه بزد

۲ استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه بزد

۱ استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه بزد

دریافت: ۰۰۰/۰۰/۰۰

پذیرش: ۰۰۰/۰۰/۰۰

مقدمه و بیان مسئله

علم ابزار کشف حقیقت و محصول پژوهش است و توسعه علمی تنها در سایه تلاش پژوهشگران صورت می‌گیرد. اهمیت تحقیق و پژوهش در پیشرفت و توسعه علم به اندازه‌ای است که می‌توان گفت بدون آن علم هیچ‌گونه پیشرفتی نخواهد کرد. نقش پژوهش در توسعه علم هنگامی کامل می‌شود که نتایج آن به صورت مکتوب در اختیار دیگران قرار گیرد تا محققان از پژوهش‌های انجام گرفته در زمینه تحقیق آگاهی یابند و بر این اساس بتوانند در برنامه‌ریزی و اتخاذ تصمیمات برای تحقیقات آینده به درستی عمل کنند. از این‌رو، پژوهشگران ضمن اجرای صحیح و دقیق تحقیقات خود، وظیفه دارند یافته‌ها و نتایج حاصل از پژوهش خود را گزارش دهند (تهوری، ۱۳۸۴).

امروزه نتایج حاصل از پژوهش‌ها غالباً در قالب مقالات، پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پژوهشی ارائه می‌شود. پایان‌نامه‌ها، یکی از متون پژوهشی مهم در تولید اطلاعات علمی هستند که نتایج آنها می‌تواند راهگشای بسیاری از مسائل پژوهشی باشد. با توجه به این‌که دانشجویان تحصیلات تکمیلی که موظف به انجام پایان‌نامه هستند، بخش قابل ملاحظه‌ای از پژوهشگران کل کشور را تشکیل می‌دهند؛ و با در نظر گرفتن زمان و انرژی که این گروه از محققین به همراه اساتید خود صرف انجام چنین مطالعاتی می‌نمایند، انتظار می‌رود که تولیدات علمی آنها منتشر شده و مورد استفاده قرار گیرد. این در حالی است که بسیاری از پایان‌نامه‌ها پس از دفاع، در گوشه کتابخانه‌های دانشگاه‌ها انباشته می‌شوند و تنها تعداد اندکی از آنها به صورت کتاب، یا بخشی از آنها به شکل مقاله انتشار می‌یابد تا در اختیار جامعه وسیع‌تر قرار گیرد (یمین فیروز؛ حبیب زاده بیژنی؛ موسوی؛ رستمی و نیکخواه، ۱۳۹۱).

یکی از مهمترین مزایای درج مقالات حاصل از پژوهش‌ها در مجله‌های علمی، پرهیز از تکرار پژوهش‌ها و جلوگیری از نقض حقوق پژوهشگران است (تهوری، ۱۳۸۴). داشتن انتشارات از سوی دانشجویان، همچنین به عنوان یکی از عناصر مهم در اجتماعی کردن آنان و تقویت تعامل آنها با جامعه علمی-پژوهشی محسوب می‌شود که در جریان آن دانش تولید شده توسط دانشجو به فضای متفاوتی راه می‌یابد و به وسیله جامعه علمی وسیعی مورد استفاده و ارزیابی قرار می‌گیرد (لاریویر^۱، ۲۰۱۲).

عرضه پایان‌نامه‌ها در سطحی گسترده همچنین به شکوفایی و پر محتوا شدن پایان‌نامه‌ها و کارهای پژوهشی خواهد انجامید؛ به گونه‌ای که دانشجویان وقتی بدانند کارشان در سطح وسیعی عرضه می‌شود، می‌کوشند اثری پر محتوا و دقیق ارائه کنند. همچنین، افزایش دسترسی به پایان‌نامه‌ها سبب می‌شود، دانشجویان و محققان، منابع پژوهشی بیشتری در دست داشته باشند و در نتیجه، تحقیقات پر ثمرتر و دقیق‌تری انجام دهند (یمین فیروز؛ حبیب زاده بیژنی؛ موسوی؛ رستمی و نیکخواه، ۱۳۹۱).

امروزه رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی پیشرفت‌های بسیاری کرده است به گونه‌ای که می‌توان آن را به عنوان رشته‌ای علمی-اجتماعی در طبقه علوم قرار داد. همچنین توسعه بیشتر آن همراه با تکامل فناوری در قرن بیست و یکم مسائل جدیدی را مطرح کرده است که بر اهمیت آن می‌افزاید (علمی، ۱۳۸۰). بنابراین انتظار می‌رود نتایج تحقیقات این حوزه به نحو مقتضی در دسترس عموم قرار گیرد تا شاهد برخورداری از مزایای عمومی سازی یافته‌های پژوهش در جامعه علمی باشیم.

پژوهش حاضر در نظر دارد، تا با استفاده از فنون مختلف کتاب‌سنجی به بررسی یکی از مولدترین منابع تولیدات علمی در اکثر حوزه‌های علمی بپردازد و رشد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی را مورد

¹ Larivière

بررسی قرار دهد و به این مسأله بپردازد که کانال‌های رایج در ارائه نتایج حاصل از پایان‌نامه‌ها کدامند و چقدر در این حوزه به امر انتشار یافته‌های پژوهش‌های دانشجویی توجه می‌شود.

پیشینه پژوهش

مرو متون نشان می‌دهد که پژوهش‌های مختلفی به بررسی مقاله‌های مستخرج از پایان‌نامه‌ها پرداخته‌اند که از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود. سالاری (۱۳۸۷) در پژوهشی کلیه پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی سه رشته علوم تربیتی، روانشناسی و کتابداری بعد از انقلاب اسلامی ایران که به هر شکل ممکن در مجله‌های علمی و تخصصی منعکس شده‌اند را بررسی کرد. نتایج این پژوهش نشان داد که در مجموع ۱۱۳ مقاله از پایان‌نامه‌ها استخراج شده است. از این رقم ۴ مقاله برگرفته از پایان‌نامه دوره دکترا می‌باشد که هر ۴ مقاله به روانشناسی تعلق دارد. از ۱۰۹ مقاله برگرفته از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد، ۶۲ مقاله (۵۶/۸۸٪) به روانشناسی، ۳۵ مقاله (۳۲/۱۱٪) به کتابداری و ۱۲ مقاله (۱۱٪) به علوم تربیتی تعلق دارد.

ضرورت تبدیل پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پژوهشی به مقاله علمی توسط تهوری مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاکی از آن است که تنها ۲۵٪ از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته کتابداری به طور قطعی و به صورت مقاله علمی در نشریه‌های علمی کشور به چاپ رسیده‌اند (تهوری، ۱۳۸۴).

مظفری خسروی، احرام پوش، آقا عقیلی، جوادیان زاده و رحیم دل (۱۳۸۶) در تحقیقی به ارزیابی پایان‌نامه‌های تحصیلی فارغ‌التحصیلان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد پرداخت. نتایج آنها نشان داد که ۱/۱٪ از پایان‌نامه‌ها در همایش‌های خارجی و ۹/۶٪ در همایش‌های داخلی ارائه شده و ۲۸/۸٪ به صورت مقاله در مجلات به چاپ رسیده است در حالی که، ۴۶/۳٪ از پایان‌نامه‌های مورد بررسی منتشر نشده‌اند.

یافته‌های شکفته و اکبری (۱۳۸۷) نشان می‌دهد که ۲۱/۹٪ از کل پایان‌نامه‌های دانشکده‌های داروسازی به گیاهان دارویی اختصاص دارد و این تعداد در دانشگاه‌های مختلف متفاوت است؛ با جستجوی اسامی نویسندگان پایان‌نامه‌ها در پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی مشخص شد که تنها ۳۸ عنوان از ۵۱۶ پایان‌نامه مورد بررسی (حدود ۷/۴٪) به صورت مقاله در مجلات معتبر علمی-پژوهشی فارسی چاپ شده است.

یافته‌های آصف زاده، اکبرشاهی، هاشمی و مشاطان (۱۳۸۷) درباره ارزیابی پایان‌نامه‌های تخصصی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین بیانگر این است که از کل ۵۹ پایان‌نامه مورد بررسی، ۱۷ مورد (۲۸/۸٪) در مجله علمی-پژوهشی دانشگاه انتشار یافته یا در دست انتشار است.

علیشیری و دیگران (۱۳۸۹) در پژوهش خود با عنوان ارزیابی پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران، از کل ۲۱ گروه آموزشی ۱۰۶ پایان‌نامه دارای مقاله چاپ شده هستند که از این تعداد ۹۹ مقاله به گروه علوم بالینی و ۷ مقاله به گروه علوم پایه اختصاص دارند. بیشترین درصد تبدیل پایان‌نامه به مقاله مربوط به گروه جراحی اعصاب (۶۶/۷٪) و پس از آن گروه جراحی عمومی (۱۵/۷٪) و سپس گروه داخلی (۷/۵٪) بوده است.

برقی، قربانی و خوش بین خوش نظر (۱۳۹۰) پژوهشی به منظور مشخص کردن "وضعیت انتشار دانش حاصل از پایان‌نامه‌های دوره پزشکی عمومی دانشکده پزشکی گرگان" انجام دادند. از ۳۷۱ پایان‌نامه دفاع شده نتایج حاکی از آن است که مقالات منتشر شده در مجلات یا ارائه شده در کنگره‌ها از ۱۶۴ پایان‌نامه به دست آمد.

نتایج پژوهش افتخاری، رضائیان، زارع بیدکی و عرب‌شاهی پاریزی (۱۳۹۲) حاکی از آن است که از ۵۰۲ پایان‌نامه مورد بررسی، ۱۰۶ مورد (۲۱/۱٪) در مجلات علمی-پژوهشی انتشار یافته‌اند و از این تعداد، ۹۰ مقاله (۸۴/۹٪) به زبان فارسی و ۱۶ مقاله (۱۵/۱٪) به زبان انگلیسی چاپ شده است. از مجموع ۵۰۲ پایان‌نامه، در گروه علوم پایه ۶۵ مورد (۳۶/۹٪) و در گروه علوم بالینی ۴۱ مورد (۸/۶٪) به صورت مقاله منتشر شده‌اند.

نتایج سانتوز، ویلوت و وود^۱ (۱۹۹۸) نشان می‌دهد که در مجموع ۳۹۳ انتشارات از ۱۲۰ پایان‌نامه کارشناسی ارشد و دکترای گروه علم اطلاعات دانشگاه شفیلد منتشر شده است. ۲۲٪ از کل انتشارات به صورت کتاب، بخشی از کتاب یا گزارش، ۶۶٪ به صورت مقاله مجله و ۱۲٪ به صورت مقالات کنفرانس چاپ شده‌اند. از ۱۲۰ پایان‌نامه، ۲۹ پایان‌نامه، ۵ یا بیش از ۵ انتشارات داشته‌اند. ۸ پایان‌نامه ۴ انتشارات و ۹ مورد ۳ انتشارات ۲۳ پایان‌نامه ۲ انتشارات و ۴۷ پایان‌نامه ۱ انتشارات تولید کرده‌اند. به طور متوسط هر پایان‌نامه ۳/۲۸ انتشارات را تولید کرده است.

یافته‌های پژوهش فرگوچ، شند، دوجسینویچ و بیلیچ-زول^۲ (۲۰۰۳) نشان می‌دهد که در طول دوره ده ساله، ۱۵۳۵ پایان‌نامه کارشناسی ارشد و ۶۳۴ پایان‌نامه دکترا در دانشکده‌های پزشکی ریجکا و زاگر^۳ دفاع شده‌اند که از آن میان ۲۰۱ پایان‌نامه کارشناسی ارشد و ۲۱۸ پایان‌نامه دکترا به صورت مقاله در مجلات تحت پوشش مدلاین منتشر شده و ۹۷ پایان‌نامه کارشناسی ارشد و ۱۲۰ پایان‌نامه دکترا در مجلات تحت پوشش کارنت کانتنت آمده‌اند. در مجموع، یافته‌ها حاکی از این است که از اکثر پایان‌نامه‌ها (۹۵٪) فقط یک مقاله استخراج شده و فقط از ۱۹ پایان‌نامه دو مقاله و از ۲ پایان‌نامه ۳ مقاله منتشر شده است. از مجموع ۴۵۳ مقاله مجله، ۳۱٪ در مجلات کرواسی و ۶۹٪ در مجلات بین‌المللی چاپ شده‌اند.

بر اساس یافته‌های پژوهش انور^۴ (۲۰۰۴) مشخص شد که یک سوم دانشجویان کتابداری آمریکا در دوره ۱۰ ساله مورد بررسی، مقاله‌ای را منتشر نکرده‌اند. میانگین تعداد مقاله به ازاء هر دانشجو ۰/۵۴ در سال است. تنها نیمی از دانشجویان مقالاتی از پایان‌نامه‌شان منتشر کرده‌اند. متوسط تعداد مقالات به دست آمده از پایان‌نامه برای تمام فارغ‌التحصیلان ۰/۸۵ می‌باشد. فقط یکی از این مقالات در نتیجه مشارکت دانشجو/استاد مشاور می‌باشد، که نشان دهنده سطح بسیار کم، چنین فعالیت‌هایی است.

نتایج نیمین، سیپلا، تاکینن، رنکو و رستلی^۵ (۲۰۰۷)، ۲۵۶ در بررسی پایان‌نامه پزشکی و دندانپزشکی دانشکده اولو^۶ نشان داد که از ۲۵۶ پایان‌نامه مورد بررسی، تنها ۶۱ مورد (۲۳/۸٪) به صورت مقاله در مجلات علمی نمایه شده منتشر شده است که اکثر آنها (۶۲/۳٪).

یافته‌های دلیوال، سینگ و باتیا^۷ (۲۰۱۰) در باره نشر پایان‌نامه‌های دانشکده پزشکی دانشگاه هندوستان^۸ نشان می‌دهد که از ۱۶۰ پایان‌نامه ارائه شده بین سال‌های مورد مطالعه، ۴۸ مورد (۳۰٪) در مجلات پابمد منتشر شده‌اند. یافته‌های آریولا-کوراز، کوریوسو، کوروز-انکارناسیون، و گایوسو^۹ (۲۰۱۰) نشان می‌دهد که از کل ۴۸۲ پایان‌نامه مورد بررسی، ۸۵ مورد (۱۷/۶٪) در مجلات نمایه شده زیست‌پزشکی منتشر شده‌اند. بررسی‌ها همچنین نشان داد که از ۸۵ پایان‌نامه منتشر شده، ۸۷ مقاله استخراج شده است، بدین معنی که از دو پایان‌نامه بیش از یک مقاله منتشر شده است.

یافته‌های لاریوری (۲۰۱۲) نشان داد که دانشجویان دکترا در نشر یک سوم مقالات منتشر شده در ایالت کبک سهمیم هستند.

مانانگ، ویدال و بویر^{۱۰} (۲۰۱۴) به مطالعه ویژگی‌های پایان‌نامه‌های مربوط به ایدز و بررسی میزان نشر آنها در کامرون پرداختند. یافته‌ها نشان می‌دهد که از کل ۱۳۰ پایان‌نامه مورد بررسی، ۲۲ مقاله استخراج شده است. تنها، ۱۸ مورد از

¹ Santos, Willett & Wood

² Frkoviatic, Skender, Dojcinovic, B.; Bilic-Zulle

³ Rijeka and Zagreb University Schools of Medicine

⁴ Anwar

⁵ Nieminen, Sipilä, Takkinen, Renko, & Risteli

⁶ Oulu

⁷ Dhaliwal, Singh, and Bhatia

⁸ India

⁹ Arriola-Quiroz, Curioso, Cruz-Encarnacion & Gayoso

¹⁰ Munung, Vidal and Boyer

پایان‌نامه‌ها دارای یک مقاله بوده‌اند و میانگین میزان نشر ۰/۱۷ بوده است. مانگی^۱ (۲۰۱۴) در پژوهش خود به بررسی کمی، پژوهش‌های صورت گرفته در این علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در چهار کشور هند، چین، روسیه و بریتانیا پرداخت. نتایج وی نشان داد که از کل ۷۱۹۹ انتشارات منتشر شده در بازه زمانی مورد نظر، ۶۵/۷۹٪ از تولیدات در کشور بریتانیا، ۲۱/۷۹٪ در کشور چین، ۱۰/۴۳٪ در کشور هند و ۱/۹۹٪ در کشور روسیه منتشر شده‌اند. کشور بریتانیا روند رشد یکنواختی از انتشارات را در طول دوره مورد بررسی نشان داده در حالی که کشور چین از سال ۲۰۰۸ با جهش ناگهانی در انتشارات این حوزه همراه بوده و بیشترین تعداد انتشارات را در سال ۲۰۱۲ به خود اختصاص داده است.

نتایج پژوهش سپاهی و دیگران^۲ (۲۰۱۴) در ترکیه نشان داد میزان نشر برای پایان‌نامه‌های دکترای میکروبیولوژی، میکروبیولوژی پزشکی و بیماری‌های عفونی و پایان‌نامه‌های تخصصی میکروبیولوژی بالینی به ترتیب ۱۳/۷٪، ۱۰/۷٪ و ۱۰/۲٪ بوده است.

در مجموع بررسی پیشینه‌ها نشان می‌دهد که پایان‌نامه‌های علوم پایه و پزشکی نسبت به سایر علوم به ویژه علوم انسانی و علوم اجتماعی بیشتر به مقاله تبدیل می‌شوند. این امر نه تنها در پژوهش‌های صورت گرفته در ایران بلکه در پژوهش‌های خارج از ایران نیز کاملاً مشهود است. در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی پژوهش‌های انجام گرفته در دانشگاه‌های بریتانیا و آمریکا حاکی از انتشار قابل ملاحظه نتایج پایان‌نامه‌ها در قالب انواع مختلف مدارک به ویژه مقالات مجلات است. در ایران اگرچه به نظر می‌رسد که بخش قابل توجهی از مقالات مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی برگرفته از پایان‌نامه‌های این حوزه باشد، آمار دقیقی از این وضعیت دست نیست و دو پژوهش انجام شده در این زمینه به سهم ناچیز پایان‌نامه‌ها در تولید مقالات اشاره دارند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با بهره‌گیری از فنون کتاب‌سنجی به بررسی وضعیت نشر مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد "رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی" دفاع شده بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲، می‌پردازد. اطلاعات مربوط به پایان‌نامه‌ها از "فهرست پایان‌نامه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های ایران"^۳ و از "پایگاه اطلاعات پایان‌نامه‌های ایران"^۴ و "پایگاه پایان‌نامه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی"^۵ جمع‌آوری و در مجموع اطلاعات ۱۲۳۷ پایان‌نامه برای بررسی‌های بعدی ذخیره شد. نشر مقالات حاصل از پایان‌نامه‌ها با کلیدواژه‌ای از نام نویسنده در دو پایگاه "مگ ایران" و "نورمگز" مورد بررسی قرار گرفت. اطلاعات لازم برای تجزیه و تحلیل‌های بعدی به نرم افزار "اکسل" منتقل شد. اطلاعات لازم برای انجام پژوهش، در مراحل مختلف به شرح ذیل گردآوری شد:

ابتدا اطلاعات مربوط به پایان‌نامه‌های دفاع شده کارشناسی ارشد رشته "علم اطلاعات و دانش‌شناسی" مربوط به سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲، از سه پایگاه مورد بررسی به دست آمد. اطلاعات جمع‌آوری شده از هر پایان‌نامه شامل: عنوان، نام دانشجو و نام دانشگاه بود. در مرحله بعد، به منظور گردآوری اطلاعات مربوط به مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها، نام

^۱ Mangi

^۲ Sipahi and et al

^۳ یک پایگاه اطلاعاتی پیوسته خصوصی از سال ۱۳۹۲ اقدام به ارائه اطلاعات پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری این حوزه نموده و در آدرس اینترنتی ذیل بازایی شده است: <http://listhesis.ir>

^۴ حسینی، شهیمه السادات (۱۳۸۹). فهرست پایان‌نامه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های ایران. ویرایش دوم.

^۵ پایگاه اطلاعاتی ارائه شده توسط پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، با دسترسی پیوسته در آدرس اینترنتی ذیل:

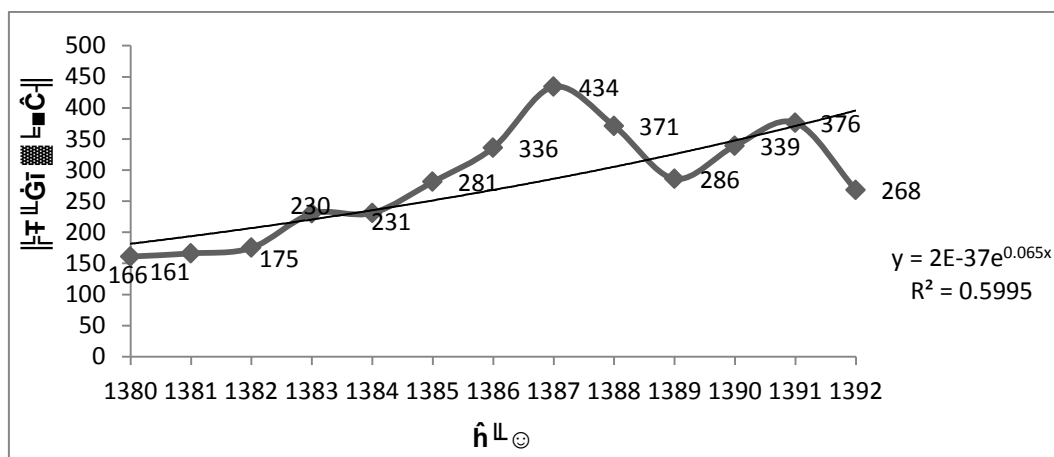
<http://www.irandoc.ac.ir> در تاریخ ۱۳۹۳/۳/۲۹ مورد جستجو قرار گرفت.

دانشجویان در پایگاه مگ ایران، مورد جستجو قرار گرفت. همچنین برای تکمیل اطلاعات این بخش و بازیابی مقالاتی که در پایگاه مگ ایران نمایه نشده‌اند، نام دانشجویان در پایگاه نورمگز نیز مورد جستجو قرار گرفت. سپس، لیست مقالات بازیابی شده از هر نویسنده با عنوان پایان‌نامه دانشجویان مقایسه شد. در مواردی که عنوان مقاله با عنوان پایان‌نامه تطابق کامل نداشت ارتباط مقاله با پایان‌نامه از طریق مقایسه چکیده‌های پایان‌نامه و مقاله، مورد بررسی قرار گرفت. در نتیجه، آن دسته از مقالاتی که در نام نویسنده و عنوان، یا چکیده با پایان‌نامه‌های مورد بررسی تطابق داشتند، شناسایی و به عنوان مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها در نظر گرفته شدند. اطلاعات مورد نیاز در این مرحله شامل: سال دفاع پایان‌نامه، سال نشر مقاله، نام دانشگاه و نام مجله و کلیدواژه‌های مقالات از پایگاه‌های مورد استفاده، استخراج و برای تجزیه و تحلیل‌های بعدی در نرم افزار اکسل ثبت شد.

یافته‌های پژوهش

پرسش ۱. مطالعه روند رشد مقالات مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی

نمودار ۱ در پاسخ به سوالی مبنی بر مطالعه روند رشد مقالات فارسی مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی رسم شده است. داده‌ها این نمودار نشان می‌دهد که از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ تعداد ۳۶۵۴ مقاله توسط پژوهشگران، در مجلات علمی-پژوهشی و علمی-ترویجی حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران به چاپ رسیده است. همان‌گونه که در نمودار مشاهده می‌شود، روند انتشار مقالات در مجلات این حوزه در بازه زمانی مورد نظر دارای افت و خیزهایی است، به طوری که تعداد مقالات از ۱۶۱ مقاله (۴/۴٪) در سال ۱۳۸۰ به ۴۳۴ مقاله (۱۱/۸۷٪) در سال ۱۳۸۷ افزایش یافته است. تنها در فاصله سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ و ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۲ با کاهش مقالات مواجه هستیم، به طوری که تعداد مقالات از ۴۳۴ مقاله در سال ۱۳۸۷ (۱۱/۸۷٪) به ۲۸۶ مقاله (۷/۸۲٪) در سال ۱۳۸۹ و همچنین از ۳۷۶ مقاله (۱۰/۲۹٪) در سال ۱۳۹۱ به ۲۶۸ مقاله (۷/۳۳٪) در سال ۱۳۹۲ رسیده است.

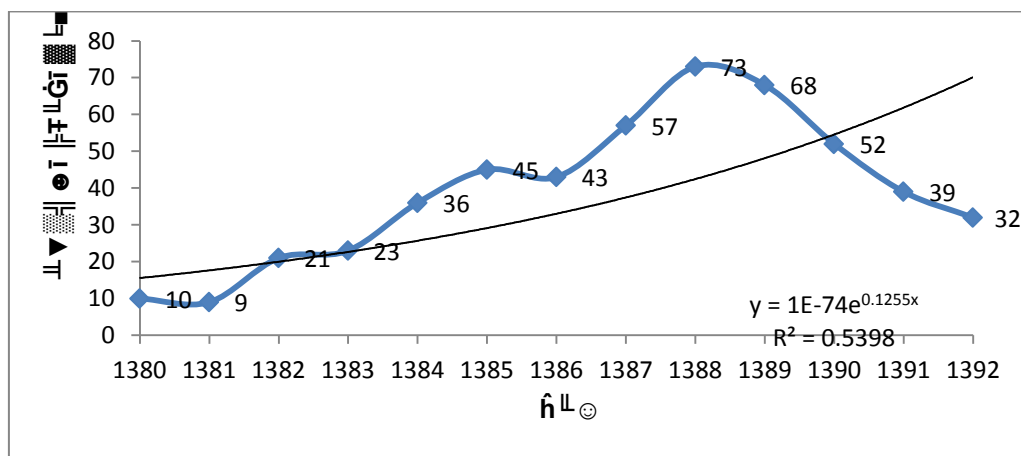
نمودار ۱: روند رشد مقالات فارسی مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی

در تابع نمودار ۱، e برابر است با عدد ثابت $۲/۷۱۸۲۸۱$ که لگاریتم طبیعی آن برابر با یک می‌باشد. اگر این عدد را به توان نمای تابع، یعنی $۰/۰۶۵$ برسانیم عدد $۱/۰۶۷$ حاصل می‌شود که برابر با ضریب رشد سالانه تعداد مقالات فارسی حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی است. به عبارت دیگر، تعداد این مقالات هر سال نسبت به سال قبل $۱/۰۶۷$ برابر می‌شود که این میزان در برخی سال‌ها به صورت مثبت و در برخی سال‌ها به صورت منفی بوده است. همچنین، نرخ دو برابر شدن (۲ تقسیم بر e به توان نمای تابع) مقالات مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی $۱/۸۷$ برآورد شده

است؛ به عبارتی در کمتر از ۲ سال تعداد مقالات مجلات این حوزه دو برابر شود.

پرسش ۲. مطالعه روند رشد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی

رشد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی نمودار ۲ آورده شده است. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که در طول سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ تعداد ۵۰۸ مقاله مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در مجلات این حوزه یا سایر حوزه‌ها منتشر شده‌اند. همانگونه که در نمودار مشاهده می‌کنید، روند استخراج مقاله از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی در بازه زمانی مورد نظر دارای افت و خیزهایی است، به طوری که تعداد مقالات مستخرج، از ۱۰ مقاله (۱/۹۶٪) در سال ۱۳۸۰ به ۷۳ مقاله (۱۴/۳۷٪) در سال ۱۳۸۸ افزایش یافته است. اما، در فاصله سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۱ و ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۲، نمودار روند رشد، از سیر نزولی برخوردار بوده است، به طوری که، تعداد مقالات مستخرج در سال ۱۳۸۰ از ۱۰ مقاله (۱/۹۶٪) به ۹ مقاله (۱/۷۷٪) در سال ۱۳۸۱ و همچنین در سال ۱۳۸۸ از ۷۳ مقاله (۱۴/۳۷٪) به ۳۲ مقاله (۶/۲۹٪) در سال ۱۳۹۲ رسیده است.

نمودار ۲: روند رشد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی

در تابع نمودار ۲، اگر $e(2/718281)$ را به توان نمای تابع، یعنی $0/1255$ برسانیم عدد $1/13$ به دست می‌آید که برابر با ضریب رشد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها است. به عبارت دیگر، تعداد این مقالات هر سال نسبت به سال قبل $1/13$ برابر می‌شود. البته، تعداد مقالات مستخرج در برخی از سال‌ها با ضریبی مثبت و در برخی سال‌ها با ضریبی منفی از روند رشد در حال تغییر بوده است. همچنین، نرخ دو برابر شدن مقالات مستخرج $1/76$ است؛ بدین معنا که کمتر از ۲ سال طول می‌کشد تا میزان مقالات استخراج شده از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دو برابر شود.

پرسش ۳. وضعیت استخراج مقاله از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی به لحاظ

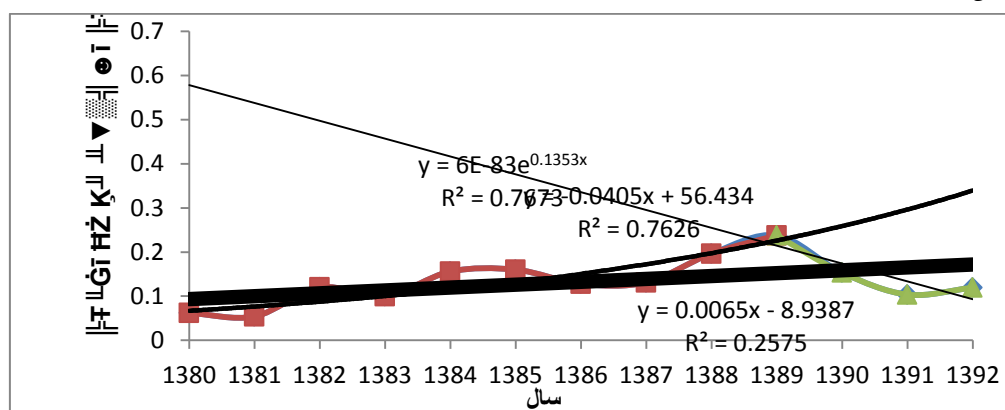
فراوانی

جدول ۱: تعداد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی به تفکیک عنوان پایان‌نامه

تعداد پایان‌نامه‌های دارای مقاله	تعداد مقالات مستخرج از هر پایان‌نامه
۴۵۷	۱
۲۴	۲
۱	۳
جمع: ۴۸۲	-

طبق یافته‌های پژوهش از کل ۱۲۳۷ پایان‌نامه مورد بررسی، تعداد ۴۸۲ عنوان به مقاله تبدیل شده اند که از آن میان ۴۵۷ پایان‌نامه به انتشار ۱ مقاله و ۲۵ پایان‌نامه به تولید بیش از یک مقاله منتهی شده‌اند.

نسبت روند رشد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی به کل مقالات مجلات این حوزه:

نمودار ۳: رشد نسبت مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی به کل مقالات همان‌گونه که در نمودار ۳ مشاهده می‌شود به طور کلی، از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ روند رشد نسبت مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی به کل مقالات این حوزه با شیب ملایم (۰/۶٪) در حال افزایش است. به بیان دقیق‌تر روند رشد از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹ با شیب صعودی همراه بوده در حالی‌که از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۲ شیب نزولی داشته است.

پرسش ۴. سهم مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی در انتشار مقالات برگرفته از پایان‌نامه‌های این حوزه

جدول ۲: سهم مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی در انتشار مقالات برگرفته از پایان‌نامه‌های این حوزه

حوزه	تعداد مجلات	درصد	تعداد مقالات مستخرج	درصد
علم اطلاعات و دانش‌شناسی	۱۲	۱۹/۶۷٪	۳۱۵	۶۲٪
سایر حوزه‌ها	۴۹	۸۰/۳۳٪	۱۹۳	۳۸٪
جمع	۶۱	۱۰۰	۵۰۸	۱۰۰

همانگونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، از کل ۶۱ عنوان مجله منتشر کننده مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های

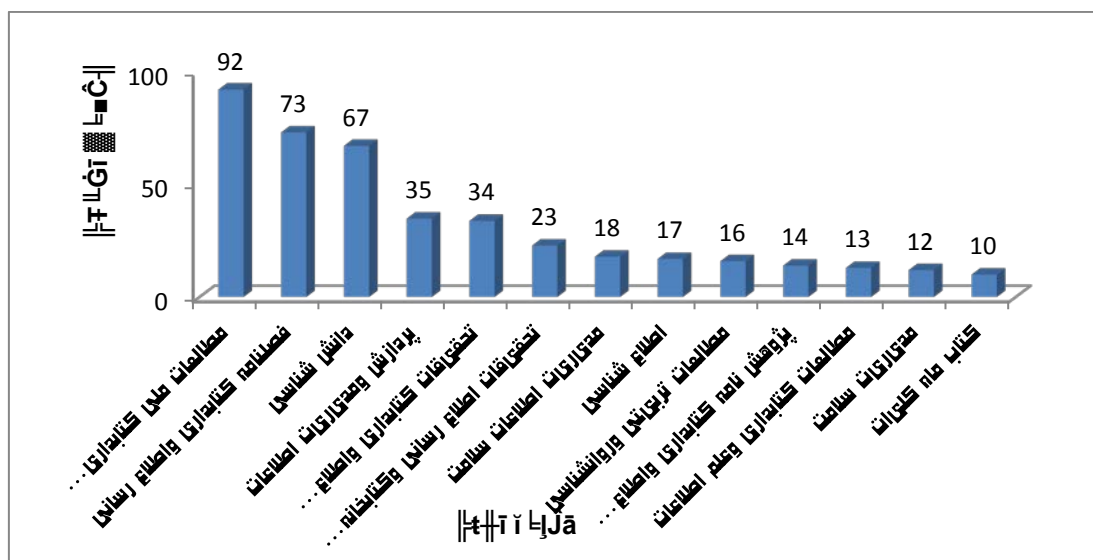

کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، فقط حدود ۲۰٪ مجلات به این حوزه تعلق دارند؛ که ۶۲٪ مقالات مستخرج را منتشر کرده‌اند.

پرسش ۴. شناسایی مجلات دارای بیشترین تعداد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد حوزه

علم اطلاعات و دانش‌شناسی

نمودار ۴ به منظور شناسایی مجله یا مجلاتی که بیشترین تعداد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها را منتشر کرده‌اند، رسم شده است.

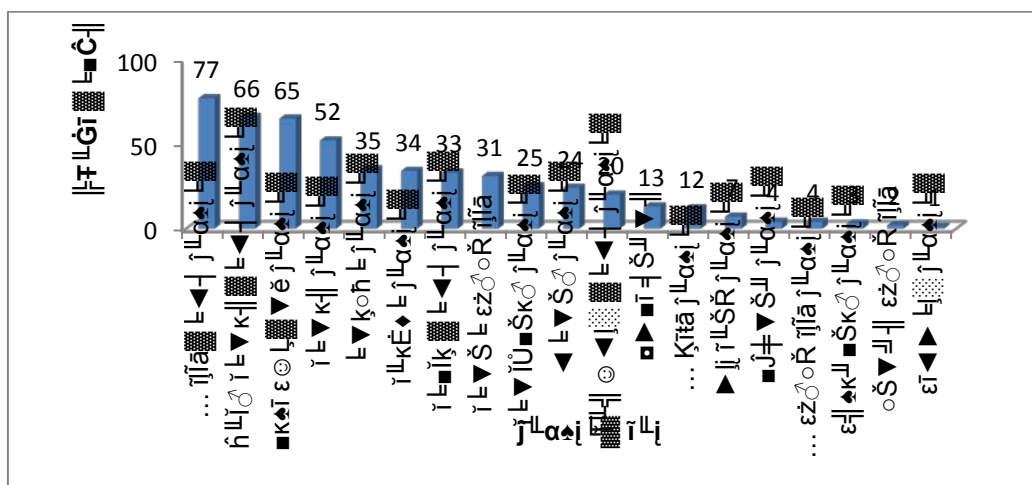

نمودار ۴: توزیع فراوانی مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی به تفکیک عنوان مجله

همان‌گونه که در نمودار ۴ مشاهده می‌شود، مجله "مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی" با تعداد ۹۲ عنوان مقاله مستخرج از پایان‌نامه (۱۸/۱۱٪)، بیشترین سهم را در این زمینه به خود اختصاص داده است و پس از آن مجلات "فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی" و "دانش‌شناسی" با اختلاف قابل توجهی در مرتبه بعدی قرار گرفته‌اند. از سوی دیگر مجله "کتاب ماه کلیات" در این نمودار کمترین تعداد مقالات را نشان می‌دهد. البته، لازم به ذکر است که مجلاتی که تعداد مقالات آنها انگشت شمار بوده، به دلیل اختلاف زیاد با تعداد مقالات منتشر شده در سایر مجلات، در نمودار آورده نشده‌اند.

پرسش ۵. شناسایی دانشگاه‌های دارای بیشترین تعداد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی

نمودار ۵، به منظور شناسایی دانشگاه یا دانشگاه‌هایی که بیشترین سهم را در انتشار مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد داشته‌اند، آورده شده است.

نمودار ۵ توزیع فراوانی مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی به تفکیک نام دانشگاه

نمودار ۵ توزیع فراوانی مقالات استخراج شده از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی را به تفکیک نام دانشگاه نشان می‌دهد. همان‌طور که در نمودار مشاهده می‌شود بیش‌ترین تعداد مقالات برگرفته از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مربوط به دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران با ۷۷ مقاله (۱۵/۱۵٪) است و کمترین تعداد به دانشگاه خوارزمی با ۱ مقاله (۰/۱۹٪) تعلق دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

بررسی روند رشد مقالات مجلات علم اطلاعات و دانش‌شناسی در فاصله سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ نشان می‌دهد که رشد این مقالات سیر ثابتی نداشته است. به گونه‌ای که در فاصله سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۷ و ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ و ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۱ شاهد رشد صعودی این مقالات هستیم. اما در فاصله سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ و ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۲ روند رشد سیر نزولی داشته است که شاید علت این امر را بتوان در توقف یا تاخیر در نشر برخی از مجلات جستجو کرد. در این رابطه، پژوهش نجفی (۱۳۹۳) رشد نمایی مقالات نشریات علمی ایران در حوزه‌های مختلف طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰ را نشان داده است. در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیز نتایج پژوهش خاصه (۱۳۹۱) در بررسی مقالات ایران در این حوزه بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۱ در پایگاه وب آو ساینس نیز حاکی از روند رشد صعودی این مقالات همراه با افت و خیزهایی در برخی سال‌ها است. رشد تولیدات علمی این حوزه در ایران همچنین در پژوهش دهقان (۱۳۸۶) در فاصله سال‌های ۱۹۶۹ تا ۲۰۰۳ در پایگاه‌های لیزا و ایستا مورد بررسی قرار گرفته و نتایج نشان دهنده روند رشد صعودی این مقالات است. در بررسی روند رشد انتشارات حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی در خارج از ایران نیز پژوهش منجی (۲۰۱۴) با استفاده از داده‌های برگرفته از پایگاه اس. جی. آر نشان داد که به طور کلی منابع این حوزه در چهار کشور مورد بررسی (بریتانیا، روسیه، هند و چین) در فاصله سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۲ رشد صعودی داشته و کشور چین با اختلاف قابل ملاحظه‌ای بیشترین میزان رشد را نشان داده است. با نگاهی به نمودار رشد انتشارات این حوزه در بین کشورهای مورد بررسی در پژوهش منجی می‌توان دید که الگوی رشد انتشارات کشور بریتانیا به نمودار رشد مقالات در پژوهش حاضر نزدیک است.

علت احتمالی رشد مقالات برگرفته از پایان‌نامه‌ها در فاصله زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۸ را می‌توان به رشد گرایش‌های مختلف کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی و متعاقب آن افزایش تعداد پایان‌نامه‌های این حوزه نسبت داد. اما، دلیل روشنی برای کاهش تعداد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها در فاصله سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ وجود ندارد. این در حالی است که طبق گزارش ملی تحقیقات که در سال ۱۳۷۱ منتشر شد (به نقل از ۵) تقریباً سالانه ۹ هزار پایان‌نامه در سطح تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌های کشور نوشته می‌شود. همچنین بر اساس یافته‌های پژوهش نجفی (۱۳۹۳) تعداد دانشجویان فارغ‌التحصیل در طی این سال‌ها در حال افزایش بوده است.

در بررسی وضعیت استخراج مقاله از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی مشخص شد که نتایج بیش از نیمی از پایان‌نامه‌های این حوزه (۶۱٪) منجر به تولید مقاله نشده‌اند و فقط ۳۹٪ پایان‌نامه‌ها به تولید ۵۰۸ مقاله منتهی شده‌اند که از آن میان تعداد ۲۴ پایان‌نامه نتایج خود را در قالب ۲ مقاله، ۱ مورد در ۳ مقاله و بقیه در یک مقاله منتشر کرده‌اند. در این رابطه، مطالعه تهوری (۱۳۸۴) نیز نشان می‌دهد که تنها ۲۵٪ از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی به طور قطعی و به صورت مقاله علمی در نشریه‌های علمی کشور به چاپ می‌رسد که علت این امر را می‌توان در عدم توجه کافی به انتشار مقاله از پایان‌نامه‌ها در ایران جستجو کرد. این در حالی است که مطالعه سانتوز، ویلت و وود (۱۹۹۸)، در بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترای دانشکده علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شفیلد از سال ۱۹۶۸ تا ۱۹۹۶ نشان می‌دهد که از ۱۲۰ پایان‌نامه ارائه شده، تعداد ۳۶۳ مدرک در قالب کتاب، فصل کتاب، مقاله مجله و ... تولید شده است که حدود یک سوم از این تعداد مربوط به پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد بوده و مقالات بیشترین درصد از کل انتشارات (۲۵۹ عنوان) را به خود اختصاص داده است.

نتایج پژوهش انور (۲۰۱۲) نیز، در بررسی وضعیت تبدیل پایان‌نامه‌های دکترای این حوزه در آمریکا در دو دوره پنج ساله دهه نود میلادی نشان می‌دهد که ۸۵٪ از این پایان‌نامه‌ها به مقاله تبدیل شده‌اند. اگرچه مقایسه نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های تهوری نشان از رشد تعداد مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها در گذر زمان دارد، اما این وضعیت همچنان به حد مطلوب نرسیده و شکاف قابل ملاحظه‌ای در این زمینه در داخل و خارج از کشور وجود دارد.

یافته‌های پژوهش حاضر، نشان می‌دهد که ۶۲٪ از مقالات استخراج شده از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی در مجلات این حوزه به چاپ رسیده‌اند. در حالی که، ۳۸٪ باقیمانده در مجلات سایر حوزه‌ها منتشر شده‌اند. در این رابطه، تهوری (۱۳۸۴) به کمبود تعداد نشریات حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی (وجود ۶ نشریه تخصصی) و به این معضل اشاره می‌کند که چه بسا اعضای هیأت علمی و دیگر پژوهشگران این حوزه مجبورند نتایج حاصل از پژوهش‌های خود را برای چاپ به مجلات دیگر حوزه‌ها ارسال کنند. اکنون نیز پس از گذشت یک دهه و با وجود افزایش تعداد نشریات تخصصی حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، به نظر می‌رسد که مشکل قبلی کماکان به قوت خود باقی است و هنوز هم مجلات این حوزه ظرفیت کافی برای چاپ مقالات تخصصی رشته خود را ندارند یا آن‌که به دلایل دیگر پژوهشگران حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی ترجیح می‌دهند مقالات خود را در مجلات سایر حوزه‌ها به چاپ رسانند.

در پژوهش حاضر، سه مجله "مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات"، "فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی" و "دانش‌شناسی" به ترتیب دارای بیشترین مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها بوده‌اند. در بررسی نشر مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها در یک مطالعه مشابه، آریولا و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی در دانشکده پزشکی پرو نشان دادند که از

بین مجلات مورد بررسی سه عنوان مجله بیشترین مقالات استخراجی از پایان‌نامه‌ها را منتشر کرده‌اند. آنها متوجه شدند که حدود یک سوم از مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها در مجله دانشگاه پزشکی پرو به چاپ رسیده است و دلیل این امر را شناخته شدن این مجله در دانشگاه و یا احتمالاً عدم آگاهی دانشجویان از مجلات دیگر برای ارسال مقالات دانسته‌اند.

در بررسی سهم دانشگاه‌های مختلف در تولید مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایران، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد تهران شمال، دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه تهران دارای بیشترین مقالات استخراجی از پایان‌نامه‌های این حوزه بوده‌اند که شاید علت این امر را بتوان در تعداد بیشتر پذیرش دانشجویان از سوی این دانشگاه‌ها در مقایسه با سایر دانشگاه‌ها جستجو کرد. در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی در آمریکا، انور (۲۰۰۴) در پژوهش خود به تعیین سهم دانشگاه‌های دارای بالاترین تعداد مقالات استخراجی از پایان‌نامه‌ها پرداخت و نشان داد که از بین ۱۷ دانشگاه مورد بررسی، ۴ دانشگاه با تولید ۶۳٪ بیشترین تعداد مقالات را به خود اختصاص داده‌اند.

منابع

- افتخاری، یحیی؛ رضائیان، محسن؛ زارع بیدکی، محمد؛ عرب‌شاهی پاریزی، عابد (۱۳۹۲). بررسی وضعیت انتشار مقاله از پایان‌نامه‌های دفاع شده در دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در فاصله سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۷۲. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، ۱۲ (۷)، ۵۴۴-۵۳۱.
- آصف زاده، سعید؛ اکبرشاهی، شکوفه؛ هاشمی، فریبا؛ مشاطان، مهری (۱۳۸۷). ارزیابی پایان‌نامه‌های تخصصی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین. *دانشگاه علوم پزشکی گیلان*، ۱۷ (۶۷)، ۶۵-۷۲.
- برقعی، افسانه؛ قربانی، مصطفی؛ خوش‌بین خوش‌نظر، علیرضا (۱۳۹۰). وضعیت انتشار دانش حاصل از پایان‌نامه‌های دوره پزشکی عمومی دانشکده پزشکی گرگان. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی گرگان*، ۱۳ (۲)، ۱۰۶-۱۰۰.
- تهوری، زهرا (۱۳۸۴). ضرورت تبدیل پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پژوهشی به مقاله علمی. *اطلاع‌شناسی*، ۲ (۳) و ۴، ۱۱۸-۱۳۶.
- خاصه، علی اکبر (۱۳۹۱). تحلیل محتوای مقالات کتابداری ایران در *web of science*: در کجای تولید علم کتابداری جهان قرار داریم. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۳ (۵۹)، ۱۷۱-۱۴۵.
- دهقان، شیرین (۱۳۸۶). تولید اطلاعات علمی کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران، ترکیه، عربستان سعودی و مصر. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱ (۱)، ۱۹۸-۱۸۱.
- سالاری، محمود (۱۳۷۸). بررسی تطبیقی میزان استفاده از پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی در مجله‌های علمی سه رشته علوم تربیتی، روانشناسی و کتابداری بعد از انقلاب اسلامی ایران. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۴ (۲)، ۷۸-۵۹.
- شکفته، مریم، اکبری، فرشته (۱۳۸۷). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های گیاهان دارویی دانشکده‌های داروسازی در سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۵ و تعیین میزان تبدیل پایان‌نامه‌ها به مقاله. *فصلنامه گیاهان دارویی*، ۱ (۲۹)، ۱۴۶-۱۴۰.
- علمی، طاهره (۱۳۸۰). ارزیابی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در دانشگاه‌های

تربیت مدرس، تهران، و علوم پزشکی ایران (سالهای ۱۳۶۵-۱۳۷۳). روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۱(۳۱)، ۴۱-۶۵.

علیشیری، غلام‌حسین؛ فخرجهانی، فرهاد؛ رخساری زاده، حمید؛ میری، سیدمحمد؛ حلی ساز، محمدتقی؛ حسینی، سیدمرتضی (۱۳۸۹). ارزیابی پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان پزشکی یکی از دانشگاه‌های علوم پزشکی از نظر اصول نگارش. طب نظامی، ۱۲ (۲)، ۷۹-۷۵.

مظفری خسروی، حسن؛ احرام پوش، محمدحسن؛ آقا عقیلی، حسین؛ جوادیان زاده، فروغ؛ رحیم دل، طاهره (۱۳۹۲). ارزیابی پایان‌نامه‌های تحصیلی فارغ‌التحصیلان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد. مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، ۲(۲)، ۳۵-۲۷.

نجفی، لیلا (۱۳۹۳). رابطه بین تعداد فارغ‌التحصیلان مقاطع تحصیلات تکمیلی حوزه‌های مختلف علمی با تعداد مقالات منتشر شده در مجلات علمی ایران بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد، یزد.

یمین فیروز، موسی؛ حبیب زاده بیژنی، علی؛ موسوی، اشرف السادات؛ رستمی، زهراو نیکخواه، علی (۱۳۹۱). ارزیابی میزان مقالات تولید شده از پایان‌نامه‌های دانشجویان پزشکی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی بابل از سال ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۰. گزارش طرح پژوهشی، مصوب دانشگاه بابل.

Anwar, M. A. (2004). From doctoral dissertation to publication a study of 1995 American graduates in Library and Information Sciences. *Journal of Librarianship and Information Science*, 36(4), 151-157.

Arriola-Quiroz, I.; Curioso, W. H.; Cruz-Encarnacion, M.; & Gayoso, O. (2010). Characteristics and publication patterns of theses from a Peruvian medical school. *Health Information & Libraries Journal*, 27(2), 148-154.

Dhaliwal, U.; Singh, N.; Bhatia, A. (2010). Masters theses from a university medical college: Publication in indexed scientific journals. *Indian journal of ophthalmology*, 58(2), 101- 113.

Frkovic, V.; Skender, T.; Dojcinovic, B.; Bilic-Zulle, L. (2002). Publishing scientific papers based on Master's and Ph. D. theses from a small scientific community: case study of Croatian medical schools. *Croatian medical journal*, 44(1), 107-111.

Larivière V. (2012). On the shoulders of students? The contribution of PhD students to the advancement of knowledge. *Scientometrics*. 90(2):463-481.

Mangi, L. D. (2014). BRIC's Research Output in Library & Information Science from 1996-2012—A Quantitative Analysis. *Open Journal of Social Sciences*, 2(10):62. 74.

Munung, N. S.; Vidal, L.; Ouwe-Missi-Oukem-Boyer, O. (2014). Do students eventually get to publish their research findings? The case of human immunodeficiency virus/acquired immunodeficiency syndrome research in Cameroon. *Annals of medical and health sciences research*, 4(3), 436-442.

Nieminen, P.; Sipilä, K.; Takkinen, H. M.; Renko, M.; & Risteli, L. (2007). Medical theses as part of the scientific training in basic medical and dental education: experiences from Finland. *BMC medical education*, 7(1), 51-59.

Santos, M.; Willett, P.; Wood, F.E. (1998). Research degrees in librarianship and information science a survey of master's and doctoral students from the Department of Information Studies, University of Sheffield. *Journal of Librarianship and In-*

- formation Science, 30(1):49-56.
- Sipahi, O. R.; Caglayan, S. D.; Pullukcu, H.; Tasbakan, M.; Köseli, U. D.; Yamazhan, T.; Ulusoy, S. (2014). Publication rates of Turkish medical specialty and doctorate theses on Medical Microbiology, Clinical Microbiology and Infectious Diseases disciplines in international journals. Mikrobiyolojibulteni, 48(2), 341-345.